

Vergaderjaar 2002–2003

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

Nr. 285

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 4 juli 2003

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 19 juni 2003 overleg gevoerd met minister Donner van Justitie over:

- **de brief van de minister d.d. 25 maart 2003 inzake de bilaterale law enforcement besprekingen tussen de Verenigde Staten en Nederland (Just.03 279).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Çörüz** (CDA) is voorstander van een goede samenwerking met de VS ter bestrijding van de internationale criminaliteit en het terrorisme. Van belang daarbij is dat het EVRM en het BuPo-verdrag worden gerespecteerd.

Hij stemt in met het gebruik van criminele burgerinfiltranten bij de bestrijding van de internationale criminaliteit en het terrorisme. Het is een goede zaak dat volgens de minister de inzet van buitenlandse infiltranten of politieambtenaren in Nederland alleen onder gezag en verantwoordelijkheid van het Nederlandse OM plaatsvindt en dat het derhalve onwaarschijnlijk is dat Amerikaanse ambtenaren in Nederland niet-toegestane opsporingsmethoden toepassen. De vraag is echter wat nu de praktijk is, gezien de berichtgeving in de Volkskrant van de afgelopen week.

Uit de afspraken inzake de bilaterale law enforcement krijgt hij de indruk dat Nederland eenzijdig een aantal zaken op zich neemt. Waarom hangt dat volgens de minister samen met de aard van de afspraken? De VS willen meer agenten aanstellen op hun ambassade in Nederland ter versterking van de operationele strafrechtelijke samenwerking en coördinatie en de Amerikaanse douane wil opleidingen voor haar Nederlandse collega's coördineren. Mag hieruit worden geconcludeerd dat Nederland op dat punt niet in staat is om volwaardig zijn werk te doen?

Tot slot vraagt hij naar de overlap tussen de bilaterale afspraken met de VS en de rechtshulp- en uitleveringsverdragen tussen de EU en de VS. Wat wordt nu waarin geregeld en wat heeft daarbij voorrang?

De heer **Wolfsen** (PvdA) constateert dat de grote georganiseerde criminaliteit en het terrorisme grensoverschrijdend zijn. Het is daarom een goede

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), voorzitter, De Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), Vos (GroenLinks), Rouvoet (Christen-Unie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Eurlings (CDA), Luchtenveld (VVD), Wilders (VVD), Weekers (VVD), Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Lazrak (SP), Wolfsen (PvdA), Tonkens (GroenLinks), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), Straub (PvdA), Griffith (VVD) en Visser (VVD).

Plv. leden: Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Van der Laan (D66), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Ormel (CDA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), De Vries (VVD), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Vergeer-Mudde (SP), Arib (PvdA), Karimi (GroenLinks), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Nawijn (LPF), Joldersma (CDA), Hermans (LPF), Van Dijken (PvdA), Örgü (VVD), Rijpstra (VVD) en De Pater-van der Meer (CDA).

zaak dat tussen landen onderling afspraken worden gemaakt over de bestrijding daarvan en de regels die daarbij van toepassing zijn. De afspraken tussen Nederland en de VS zijn op papier ook duidelijk, met name na de beantwoording van de schriftelijke vragen (23 490, nr. 284). Het gaat nogal ver dat er volgens de minister geen gegevensbestanden zijn die altijd en onder alle omstandigheden aan buitenlandse opsporings- en vervolgingsautoriteiten moeten worden onthouden. Betekent dit inderdaad dat in beginsel voor dergelijke autoriteiten alles openbaar is? Voorts wijst hij erop dat de VS en Nederland verschillende rechtsstelsels kennen waarin verschillende opsporingsmethoden worden toegepast. Kernvraag is dan ook wie het gedrag van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland toetst. In beginsel moet deze toetsing plaatsvinden door Nederlandse rechters. Dat gebeurt bij Amerikaanse zaken lang niet altijd, want in beginsel worden verdachten aan de VS uitgeleverd en daar voor de rechter gebracht. Op papier lijkt er sprake te zijn van gelijkwaardige afspraken tussen de VS en Nederland, maar feit is dat Nederland en de VS geen gelijkwaardige staten zijn. Het lijkt er inderdaad sterk op dat Nederland meer doet dan de VS. De vraag is dan ook hoe de afspraken in de praktijk uitwerken. Wanneer is bij een opsporingsverzoek sprake van een gezamenlijk belang? Wie bepaalt bij een verzoek van de VS de prioriteit van de Nederlandse politie? Wordt bijvoorbeeld veel meer prioriteit gegeven aan de opsporing van drugszaken omdat de VS dat graag willen? Tot slot vraagt de heer Wolfsen of de in Brussel en Parijs gestationeerde Amerikaanse ambtenaren ook in Nederland actief zijn.

Mevrouw **Griffith** (VVD) hecht aan een goede samenwerking tussen Nederland en de Verenigde Staten teneinde de internationale criminaliteit efficiënter en effectiever aan te pakken. Zij hecht ook aan de waarborgen in de Nederlandse regelgeving en het EVRM.

De bilaterale afspraken zijn een uitvloeisel van het bilaterale uitleveringsverdrag met de Verenigde Staten. Aangezien dat verdrag uit 1980 dateert, vraagt zij of de minister dit verdrag wil evalueren. De vraag is immers of steeds elk jaar nadere afspraken moeten worden gemaakt in verband met onduidelijkheden en knelpunten in het verdrag.

Het doet haar deugd dat het uitoefenen van opsporingsbevoegdheden plaatsvindt conform de Nederlandse wetgeving, ongeacht het Amerikaans recht waarin verdergaande methoden zijn toegestaan. In de praktijk kunnen zich echter problemen voordoen, zeker als gemeenschappelijke onderzoeksteams zich richten op het opsporen en ontmantelen van grote internationale criminele organisaties. In de beantwoording van de schriftelijke vragen geeft de minister een nadere invulling van de afspraken met de VS. Op welke manier wordt deze informatie met de VS gedeeld? Wordt een onderscheid gemaakt tussen de inzet in Nederland van Nederlandse criminele burgerinfiltranten en Amerikaanse criminele burgerinfiltranten?

De Nederlandse inzet is gericht op het opsporen van de criminele organisatie achter een aangehouden drugsmokkelaar. Betreft dit alleen de smokkel naar de VS of ook de smokkel naar de Nederlandse Antillen? Nederland zal zich ook richten op de controle van chemicaliën, apparatuur, het terugdringen van de vraag naar drugs, et cetera. Binnen welk kader worden deze activiteiten ondernomen? Wordt hiervoor een nieuw team in het leven geroepen? Worden de voornemens uitgewerkt door de bestaande uitvoeringsorganisaties?

Amerikaanse liaison-officieren krijgen toestemming om direct contact op te nemen met regionale politiefunctionarissen en officieren van justitie. Wat is hierbij de rol van de landelijke officier van justitie voor de terreurbestrijding?

Voor het versterken van de beveiliging van zeevaart en havens wordt een gezamenlijke werkgroep ingesteld. Onder wiens leiding komt deze werk-

groep te staan? Op welke wijze zal de beveiliging worden bevorderd? Wat zijn de taken en bevoegdheden van de in te stellen werkgroep beveiliging luchtvaart en hoe verhoudt deze werkgroep zich met de bestaande gremia die nu verantwoordelijk zijn voor de beveiliging van de (burger)luchtvaart?

De heer **De Wit** (SP) maakt uit de afspraken op dat van Nederland een verhoogde inspanning wordt gevraagd bij de opsporing van drugshandel. Gebeurt dit vanuit wantrouwen van de Verenigde Staten, die Nederland wel zullen leren hoe het beter moet? Wie bepaalt in dezen de prioriteit van het justitieel optreden op Nederlands grondgebied? Ook bij de regels voor de opsporing is sprake van aanscherpingen. De procedures worden versneld en Amerikaanse ambtenaren krijgen de mogelijkheid om de Nederlandse politie rechtstreeks te verzoeken om mensen te arresteren. Daarvoor zullen deze ambtenaren dan ook zelfstandig informatie moeten verzamelen, maar volgens de minister beschikken zij niet over zelfstandige bevoegdheden in dezen. Beide zaken zijn dus niet met elkaar te rijmen.

De vraag is ook hoeveel Amerikaanse functionarissen in Nederland actief zullen zijn. Wie controleert hen en wie weet precies wat zij doen? Welke ruimte krijgen zij in Nederland? Hoe zeker is het dat er niet in strijd met de Nederlandse wet wordt gehandeld? De Volkskrant noemde twee gevallen van de inzet van een buitenlandse criminele burgerinfiltrant zonder toestemming van de Nederlandse overheid. Hoe kon dit gebeuren en wie is daarvoor verantwoordelijk?

De Kamer heeft anderhalf à twee jaar geleden met de voorganger van de minister gesproken over de uitleveringen aan de VS, waarbij van verschillende kanten is gevraagd om het bilaterale uitleveringsverdrag met de VS te herzien. Dat hield vooral verband met het opnemen van een terugkeergarantie. De nu voorliggende bilaterale afspraken zijn hiervan het gevolg, maar het is te betreuen dat de terugkeergarantie nog steeds niet in het verdrag is opgenomen. In de afspraken is alleen opgenomen dat de procedures voor uitlevering en terugkeer zullen worden versneld.

De heer De Wit is van opvatting dat geen uitleveringen van Nederlandse burgers moeten plaatsvinden, maar dat deze burgers in Nederland moeten worden berecht. Volgens de betrokken advocaten vindt bij uitleveringen aan de VS in 95% van de gevallen geen rechtszaak plaats, maar is er sprake van een plea agreement. Dat impliceert dat mensen ook schuld bekennen als die schuld niet vaststaat. Nederland moet voorkomen dat zijn onderdanen hieraan worden blootgesteld. Als argument voor uitlevering voert de minister aan dat in die gevallen de rechtsorde in de VS is geschokt. De Nederlandse rechtsorde is echter evenzeer geschokt en de rechtsorde in de VS zal evenzeer geschokt zijn als een Nederlander bij terugkeer een veel lagere straf uitzit dan in de VS is opgelegd.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) vraagt allereerst naar de juridische status van de tussen de VS en Nederland overeengekomen maatregelen. Gaat het om verplichtingen of slechts om intentieverklaringen? Uit de overeenkomst krijgt zij niet de indruk dat sprake is van afspraken tussen gelijkwaardige staten en evenmin dat sprake is van een gelijkwaardige inzet van beide landen. Waarom hebben Nederland en de Verenigde Staten deze afspraken gemaakt? Welke problemen ondervinden zij in de huidige strafrechtelijke samenwerking? Waarom is op dit punt geen evaluatie opgesteld? Zijn een aantal problemen niet het gevolg van een gebrek aan capaciteit en middelen bij de betrokken opsporingsdiensten? Op welke wijze wordt de uitvoering van de gemaakte afspraken gefinancierd? Met andere fracties maakt zij zich zorgen over de inzet van buitenlandse (criminele) burgerinfiltranten in Nederland. Uit signalen in de media blijkt dat dit wel degelijk gebeurt zonder dat dit onder controle van Nederland plaatsvindt. Dat is ontoelaatbaar. Kan de minister garanderen dat hij dit in

de hand heeft en dat geen bewijsmateriaal wordt achtergehouden? Is de controle op het functioneren van de DEA-functionarissen waterdicht? Voorts benadrukt mevrouw Vos dat haar fractie al verschillende malen heeft aangedrongen op een evaluatie van het vertrouwensbeginsel, dat het rechtssysteem van de VS voldoet aan de eisen van mensenrechtenverdragen. Het is geen goede zaak dat de minister zich zonder verder onderzoek op het standpunt stelt dat dit vertrouwensbeginsel tussen Nederland en de VS onverkort geldt. Het uitleveringsverdrag stamt uit de jaren tachtig en sindsdien zijn de omstandigheden en de rechtssystemen gewijzigd. In 2002 was bijvoorbeeld sprake van 37 uitleveringsverzoeken van de VS aan Nederland, terwijl het in 1980 slechts nog om een enkel geval ging. Zij verzoekt de minister dan ook dringend om het vertrouwensbeginsel alsnog te evalueren. Als de minister zo'n vertrouwen heeft in het Amerikaanse rechtssysteem, dan moet die evaluatie geen probleem zijn.

Zij constateert dat in de overeengekomen maatregelen niet is voorzien in het voornemen van de VS om bij verzoeken om uitlevering en rechtshulp zoveel mogelijk de normen van het EVRM na te leven. In de aangenomen motie-Halsema op dit punt is de minister echter verzocht om alleen in te stemmen met ontwerpovereenkomsten met de VS als bij de uitvoering hiervan de rechtsnormen van het EVRM worden nageleefd.

De VS zijn van plan om waar mogelijk obstakels uit de weg te ruimen ter versnelling van de behandeling van verzoeken om teruglevering. Om welke obstakels gaat het dan en op welke wijze gaat dat in zijn werk? Is het mogelijk om de behandeling van het verzoek om teruglevering in de zaak van de Zwolse DJ te versnellen? Is het mogelijk om in concrete uitleveringszaken garanties te bedingen omtrent het tijdstip van terugkeer? Is de minister bereid om zich ervoor in te spannen dat vervolging zo mogelijk in Nederland plaatsvindt, zodat uitlevering niet behoeft plaats te vinden?

Tot slot vraagt mevrouw Vos of het nodig is om samen met de VS een media-offensief te starten bij gevallen waarin uitlevering publiek moeilijk ligt. Raakt dat niet aan de soevereine eindbeslissing van de minister bij uitleveringszaken?

Mevrouw **Van der Laan** (D66) stelt de bescherming van de Nederlandse rechtsstaat voorop, hetgeen betekent dat er een balans moet zijn tussen de criminaliteitsbestrijding en de rechten van de burgers. Nederland kent op dat punt een andere balans dan de VS en dat levert risico's op als de VS zich met het Nederlandse rechtssysteem gaan bemoeien. De Kamer moet er dan voor waken dat die balans niet naar de andere kant doorslaat. Verder is zij huiverig voor politieke betrokkenheid bij beslissingen die de rechtsstaat betreffen. Met de VS is afgesproken dat bij wederzijds belang een strafrechtelijk onderzoek wordt ingesteld, maar de vraag is of het dan alleen om een justitieel belang gaat dan wel ook om een politiek belang. Daarnaast maakt zij zich zorgen over de gevolgen van de afspraken voor de Nederlandse prioriteiten bij de opsporing en vervolging.

De afspraken van 13 en 14 maart hebben betrekking op samenwerking inzake de bestrijding van drugscriminaliteit in het Caribisch gebied. Hoe realistisch is deze afbakening in de praktijk? Hoe wordt verzekerd dat het beperkt blijft tot drugsbestrijding? Op welke wijze worden de koninkrijkspartners hierbij betrokken? Daar komt bij dat de afspraken ook worden gemaakt in het kader van de bestrijding van het terrorisme. In Nederland mogen criminele burgerinfiltranten alleen worden ingezet bij de terrorismebestrijding, maar het risico bestaat dat dit nu ook zal gebeuren bij de drugsbestrijding. Waar ligt dan precies de grens? Vervolgens maakt mevrouw Van der Laan uit de schriftelijke beantwoording op dat in Nederland elf Amerikaanse ambtenaren actief zullen zijn op het punt van de criminaliteitsbestrijding. Kan de minister dat bevestigen? De betrokken ambtenaren hebben een diplomatieke status en zullen uit

het land worden gezet als zij zich niet aan de afspraken houden. Is er in dat geval sprake van een vertrouwensbreuk met de Amerikanen? Heeft het, gezien het huidige capaciteitsgebrek bij politie en justitie, wel de voorkeur om een deel van die capaciteit in te zetten voor toezicht op de Amerikaanse activiteiten in Nederland? Welke meerwaarde levert in dat opzicht de samenwerking op? Daarnaast is het de vraag of de afspraken wel wederkerig zijn en op welke wijze dat in de praktijk wordt geëffectueerd.

De teruglevering lijkt in de praktijk goed geregeld te zijn, maar dat geldt niet voor het recht op consulaire bijstand. Amerikanen vergeten immers wel eens te melden dat Nederlandse verdachten daar recht op hebben. Het is zaak dat dit goed wordt geregeld.

Tot slot releveert mevrouw Van der Laan dat zij twee weken geleden vragen heeft gesteld over de inzet van buitenlandse criminele burgerinfiltranten in Nederland. De minister stelde toen dat dit meer een beeld was uit een spannend jongensboek. Uit de berichtgeving in de Volkskrant blijkt echter dat Duitsland in 1998 een criminele burgerinfiltrant heeft ingezet zonder medeweten van Nederland. Het blijkt dus wel degelijk een serieus probleem te zijn.

Antwoord van de minister

De **minister** constateert ook dat criminaliteit grensoverschrijdend is en dat overheden derhalve voortdurend de onderlinge samenwerking moeten verbeteren. De afspraken met de VS zijn dan ook noodzakelijk om de Nederlandse samenleving beter te kunnen beschermen. Een relevant aspect hierbij is het onderlinge vertrouwen tussen staten. Taak van staten is nu juist om, ondanks hun onderlinge verschillen, op een evenwichtige wijze betrekkingen met elkaar te ontwikkelen. Het gaat dan ook niet aan om bij ieder incident opnieuw de vertrouwensvraag te stellen. In de Verenigde Staten leven evenzeer zorgen over het Nederlandse rechtssysteem als in sommige kringen in Nederland over het Amerikaanse rechtssysteem. Juist door het maken van afspraken over een geïntegreerde samenwerking wordt een kader gebouwd voor vertrouwen. Ook binnen Europa zal dit soort samenwerkingsfiguren vaker voorkomen, juist om het onderlinge verkeer in het kader van de rechtsorde te doen plaatsvinden. De intensiteit van afspraken op bilateraal niveau is vele malen groter dan de intensiteit van afspraken in EU-kader, aangezien de executieve, informatie- en opsporingsbevoegdheden in beginsel nationaal van aard zijn.

Het maatschappelijk verkeer met de VS is uiterst intensief en dat impliceert dat er ook sprake is van een intensieve grensoverschrijdende criminaliteit. Derhalve hebben de VS en Nederland alle belang bij afspraken over de bestrijding daarvan. Het gaat hierbij om bestuurlijke afspraken die passen binnen de verdragen en de wetgeving van de VS en Nederland. In 2000 hebben president Clinton en premier Kok tijdens een ontmoeting afgesproken dat in beginsel jaarlijks tussen de Verenigde Staten en Nederland overleg zou worden gevoerd over de samenwerking op het gebied van de criminaliteitsbestrijding. Daarvan vormen de afspraken een uitvloeisel.

Het beeld dat wordt geschapen van allerlei buitenlandse infiltraties in Nederland en allerlei diensten die hier zouden opereren, is inderdaad dat van een spannend jongensboek. Dat betekent niet dat dergelijke zaken niet kunnen voorkomen, want het in de Volkskrant genoemde geval van Duitse infiltratie heeft plaatsgevonden. Daarop heeft Nederland gereageerd door te stellen «dat was eens maar nooit weer», hetgeen voor lange tijd de verhoudingen met Duitsland vrij grondig verstoorde. Dat is dan ook de belangrijkste rem voor landen op het uitvoeren van dit soort acties. Het andere in de Volkskrant genoemde geval met betrekking tot de VS is bij herhaling nagetrokken en volstrekt ontkend. Totdat het tegendeel bewezen

is, hecht de minister dan meer aan het woord van de Amerikaanse overheid dan aan een krantenbericht. Als aan het daglicht komt dat de VS buiten de afspraken om gebruik maken van het middel van criminele burgerinfiltranten, dan heeft dat ernstige gevolgen voor de verdere samenwerking met de VS.

In het aantal Amerikaanse ambtenaren dat in Nederland actief is op het gebied van de criminaliteitsbestrijding kan hij in het openbaar geen inzicht geven, al kwam mevrouw Van der Laan met het door haar genoemde aantal aardig in de buurt. Het is mogelijk dat in incidentele gevallen extra mensen overkomen. De functionarissen worden volgens de normale procedures aangemeld en opereren dan samen met Nederlandse autoriteiten. Bij wangedrag zal de betrokken ambtenaar uit Nederland worden verwijderd en zal de relatie met de betrokken dienst worden herzien.

Nederland heeft naar verhouding ook een aantal verbindingsofficieren in de Verenigde Staten en kan evenzeer gebruik maken van informatie van de VS als de VS dat kunnen van Nederlandse informatie. Op voorhand zijn geen gegevensbestanden van inzage uitgesloten, maar dat betekent niet dat zij allemaal per definitie openbaar zijn. In dezen geldt de Nederlandse wet- en regelgeving. De samenwerking met de VS is ook van belang voor de positie van de Rotterdamse haven en van de luchthaven Schiphol. Als de VS alle invoer van goederen uit Nederland ter plaatse zou controleren, zou dat de handel met de VS ernstig verstoren. Daarom worden deze exportgoederen vaak in Nederland gecontroleerd. Bovendien zou het slecht zijn als Schiphol in het buitenland de naam krijgt van draaischijf voor criminele activiteiten, want dat heeft onvermijdelijk gevolgen voor de wijze waarop vluchten vanaf Schiphol worden behandeld.

De VS bepalen niet de Nederlandse opsporings- en vervolgingsprioriteiten, maar onder omstandigheden kan het openbaar ministerie bij het bepalen van die prioriteiten wel rekening houden met de goede relaties met de VS. Dat is ook een wezenlijk Nederlands belang. Nederland is al twee keer met de reële dreiging geconfronteerd door de VS als belangrijk drugsexporterend land te worden bestempeld, hetgeen direct gevolgen zou hebben voor de economische relatie met de VS. Het is van eminent nationaal belang om dat te voorkomen. Als in Nederland evenwel controles worden verricht ten behoeve van toegang tot de VS, dan komen de kosten daarvan voor rekening van de VS. Voor het overige zullen de activiteiten binnen de reguliere begroting worden gefinancierd en zoveel mogelijk binnen de bestaande organisatie worden uitgevoerd. Het instellen van speciale opsporingsteams wordt evenwel mede beïnvloed door dit soort afspraken met de VS.

De afspraken zijn gemaakt in het kader van de strafrechtelijke samenwerking én de bestrijding van het terrorisme. De samenwerking inzake de bestrijding van drugscriminaliteit in het Caribisch gebied valt onder de strafrechtelijke samenwerking. Dit is specifiek onderdeel van de afspraken omdat de VS en Nederland via de Nederlandse Antillen een gemeenschappelijke grens hebben met Venezuela en Colombia. Nederland probeert die afspraken in overleg met de Nederlandse Antillen en Aruba te concretiseren, bijvoorbeeld ten aanzien van de inzet van de kustwacht. Drugscriminaliteit kan niet zonder meer met terrorisme worden gelijkgesteld, hoewel er zekere links zijn via de financiering van terroristische activiteiten met drugsgelden. In beginsel zet Nederland geen criminele burgerinfiltranten in, zeker niet bij de opsporing van gewone strafbare activiteiten, behalve als het gaat om de bestrijding van het terrorisme. Het is juist dat Amerikaanse liaison-officers in bepaalde gevallen direct contact mogen opnemen met Nederlandse regionale politiefunctionarissen en officieren van justitie, bijvoorbeeld vanwege informatie die zij uit het buitenland hebben verkregen. Dit betekent echter niet dat zij extra bevoegdheden hebben, want het optreden gebeurt vervolgens door Nederlandse functionarissen. Uitgangspunt is dat buitenlandse ambtenaren in Nederland actief zijn in samenwerking met en onder verantwoor-

delijkheid van hun Nederlandse collegae. Zij moeten zich ook houden aan de aanwijzingen die Nederlandse ambtenaren aan hen geven en daarbij de grenzen in acht nemen die in Nederland gelden. De minister kan echter niet garanderen dat buitenlandse ambtenaren zich altijd aan deze regels zullen houden. Er zijn vooralsnog geen aanwijzingen dat in strijd met die regels en afspraken wordt gehandeld. Nederlandse ambtenaren die in het buitenland actief zijn, zijn nog altijd gehouden de Nederlandse wet- en regelgeving in acht te nemen.

Het bilaterale uitleveringsverdrag met de VS stamt uit 1980 en is in die categorie een van de jongste verdragen die Nederland op dit gebied heeft afgesloten. De voorliggende bestuurlijke afspraken met de VS binden het bestuur in zijn handelen, maar vormen geen bindend kader voor de rechter. Dat is een wezenlijk verschil met het verdrag. Op het gebied van de uitlevering worden in dit kader geen afspraken gemaakt, behalve ten aanzien van de terugkeerregeling. Op basis van het bilaterale verdrag zijn 31 uitleveringsverzoeken gedaan waarvan het in 17 gevallen Nederlanders betrof. 9 Nederlanders zijn feitelijk uitgeleverd; 5 zijn al teruggekeerd, 3 wachten nog op terugkeer en 1 ziet af van terugkeer. Het omzetten van de Amerikaanse straf in een equivalente Nederlandse straf schokt de Amerikaanse rechtsorde niet, maar vindt plaats in het kader van de terugkeerprocedure. Gezien de toename van het internationale verkeer en de grensoverschrijdende criminaliteit, is het een verouderd standpunt dat Nederland nooit zijn onderdanen moet uitleveren. Nederlanders worden ook alleen uitgeleverd voor inbreuken die zij op de Amerikaanse rechtsorde hebben gemaakt en niet voor inbreuken op de Nederlandse rechtsorde. Vervolg in Nederland is derhalve vaak niet mogelijk, omdat in Nederland geen volgens Nederlands recht strafbaar feit is gepleegd. Daar komt bij dat de bewijsmiddelen zich in de VS bevinden en niet in Nederland.

Het is onjuist en provinciaals om te veronderstellen dat het Amerikaanse rechtssysteem verkeerd is, ook al is het anders dan het Nederlandse stelsel. Er vindt bij uitleveringszaken in Nederland een rechterlijke toetsing plaats van de bewijsmiddelen en daarbij wordt tevens rekening gehouden met het EVRM. In één geval vindt bijvoorbeeld geen uitlevering plaats vanwege het bepaalde in artikel 3 EVRM. Bij gemeenschappelijke onderzoeken wordt bezien in welk land vervolging plaatsvindt, afgaande op de plaats van de bewijsmiddelen en van het strafbare feit.

Tot slot zegt de minister toe dat hij het aspect van het recht op consulaire bijstand in het overleg met de VS aan de orde zal stellen. Overigens heeft hij dit punt al enkele malen met de Amerikaanse onderminister van justitie besproken.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Wolfsen** (PvdA) blijft erbij dat de omstandigheden na sluiting van het bilaterale uitleveringsverdrag met de VS sterk zijn veranderd. Er is inmiddels een internationaal strafhof, de EVRM-jurisprudentie heeft zich ontwikkeld, het aantal uitleveringen is toegenomen en de doodstraf wordt in de VS weer actief ten uitvoer gelegd. Het is dan ook zaak om het verdrag aan die gewijzigde omstandigheden aan te passen, zoals PvdA, D66, GroenLinks, de VVD en de SP bepleiten.

De heer **Çörüz** (CDA) heeft geen behoefte aan actualisering van het verdrag. Met de minister onderkent hij het Nederlandse belang bij de afspraken met de VS. Hij betreurt het dat sommige collega's in dezen twijfels uitspreken, gebaseerd op een gebrek aan vertrouwen in de VS.

De heer **De Wit** (SP) geeft aan dat vertrouwen goed is, maar dat controle nog veel beter is. Hij herhaalt zijn vragen over de terugkeergarantie. Voor het overige behoudt hij grote zorgen over de uitvoering van de afspraken.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) is ook absoluut niet gerust op de uitvoering. In dat opzicht zal zij dan ook graag parlementaire controle blijven uitoefenen. Voorts verzoekt zij de minister om de Kamer op de hoogte te stellen van de uitkomst van het nader overleg met de VS, bijvoorbeeld over de toepassing van Amerikaanse beslagorders in Nederland.

De **minister** meent dat vertrouwen en controle elkaar niet uitsluiten.

Natuurlijk moet regelmatig worden gecontroleerd of vertrouwen gerechtvaardigd is. In die zin is hij ook gaarne bereid om met de Kamer te spreken over de uitvoering van de afspraken.

De regering is van mening dat er, ondanks de gewijzigde omstandigheden, geen aanleiding is om het uitleveringsverdrag te herzien. Die omstandigheden passen immers binnen de bepalingen van het verdrag.

De Kamer zal de nadere motivatie op dit punt per brief ontvangen.

Volgens artikel 8 van het uitleveringsverdrag kunnen, ingeval tussen de verdragspartijen een verdrag van kracht is betreffende de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafrechtelijke sancties, partijen niet de uitlevering weigeren van eigen onderdanen. In de notawisseling van 11 juli 1991 hebben de VS toegezegd dat de terugkeer van veroordeelde Nederlandse onderdanen welwillend in overweging zal worden genomen. Tot dusver is dat in alle gevallen ook ten uitvoer gelegd, behalve in dat ene geval waarin betrokkene niet wilde terugkeren. Nederland zal dat soort verzoeken van de VS ook niet op voorhand inwilligen, maar evenzeer in welwillende overweging nemen. Tussen staten is «welwillende overweging» in hoge mate een toezegging.

Als Amerikaanse beslagorders in Nederland worden geoperationaliseerd, zullen daaraan aparte afspraken ten grondslag liggen. Deze afspraken zullen dan in de Kamer aan de orde komen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Van de Camp

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Pe